

KAKTUSI IN DRUGE SOČNICE

KAKTUSI IN DRUGE SOČNICE

(Published by Cactus - friends Society of Slovenia)

Marec - april 1992

VSEBINA (CONTENTS):

1.	Beseda o društvu - Peter Jerin	2
2.	Članarina za 1992. leto	2
3.	Če je seme zanič ... nadaljevanje - Zvone Rovšek	4
4.	Nekaj besed o krasulah - Josip Kunej	5
5.	O havorcijah - Josip Kunej	6
6.	ALPSKI KOTIČEK - Začetki botanike v slovenskih gorah - Marija Prelec ... - Cvetka s ceste - Marija Prelec	9 11

O B V E S T I L A   D R U Š T V A

Sestanski društva bodo

13. marec 1992 ob 17. uri

1. Aktualne zadeve
2. Predavanje in diapositivi - setev kaktusov - g. Jerin
3. Razno (kaktusi).

10. april 1992 ob 17. uri

1. Aktualne zadeve
2. Predavanje in diapositivi - g. Rovšek
3. Razno (kaktusi).

Naslovna stran - cover picture

Foto: Jože Bedenk

Risbe: Marija Prelec

DOPISE POŠLJITE NA NASLOV, KI JE NA OVITKU BILTENA!

BESEDA O DRUŠTVU

Ob dvaindvajsetletnici delovanja našega društva imam nekotanko mešane občutke. Po eni strani smo lahko ponosni na prehodeno pot in uspehe, ki smo jih dosegli. Znižanje življenske ravni in vojna na Hrvaškem pa so pustile sledi tudi v našem društvu. Kar hudo mi je bilo, ko je prišlo nekaj odpovedi revije oziroma članstva izključno zaradi denarnih problemov. Marsikomu od teh naših doslej zvestih članov bi še naprej pošiljali revijo, ki ustvarja vez med nami, pa je vprašanje, če bi le-ti to sprejeli.

Žal nam je, da je hrvatsko društvo v resnih težavah in je vprašljiv njihov nadaljnji obstoj, kot je rekel g. Kunej. Tudi plačevanje članarine s strani hrvaških članov predstavlja trenutno nerešljiv problem.

Tudi nekoliko slabši obisk sestankov si lahko razložimo tudi z višjimi stroški prevoza oziroma stroškov večerje na novoletnem srečanju v decembru. Kljub vsem težavam moramo ostati optimisti, saj nas le to lahko ohrani aktivne tudi na trnjavi poti.

Peter Jerin

ČLANARINA ZA 1992 LETO!

Vsem, ki doslej še niste poravnali članarine za letošnje leto, smo v tej številki biltena priložili položnico, ki pa jo morate še dopolniti z manjkajočimi podatki. Članarina 15.- DEM bo morda za marsikoga visoka, zato smo predvideli možnost, da plačate članarino tudi v dveh obrokih. Trenutna članarina je torej 15.- DEM, za učence in študente 10.- DEM (to pomeni danes npr. konec februarja 15 krat 55 tolarjev je 825 tolarjev oziroma prvi obrok 413 tolarjev). Prosim vas, da pri plačilu članarine upoštevate takratni borzni tečaj. Prvi obrok plačajte čimpreje, drugi obrok pa nakažite vsaj do septembra.

Izhajanje naše revije in tudi obstoj društva sta odvisna predvsem od plačane članarine, zato prosim vse člane, da pripomognete k nadaljnjem delovanju društva.

Hvala za razumevanje!

DPKS

P.s. Naše člane iz republike Hrvatske prosimo, če lahko poravnajo članarino preko znancev ali počakajo na možnost normalnega plačila. Hvala.

ČE JE SEME ZANIČ - - -

(nadaljevanje)

IV. del

Za konec bom navedel še nekaj prodajalcev in prodajalcev semen v Evropi in Ameriki. Marsikdo misli, da se s prodajo semena kaktusov ukvarja le nekaj specialistov po svetu. Varate se - takih ljudi je kar precej. Prodajajo bolj ali manj kvalitetno seme, vendar ne moremo preizkušati kvalitete kar pri vseh in se potem odločiti za enega. Prav tako vseh vrst ne bomo našli pri enemu, tisti, ki pa ima v svojem sortimentu skoraj vse, pa ne more skrbeti za tolikšen assortiment in kvalitet obenem. Pri teh običajno najdemo v ceniku skoraj vse, a le redko dobimo kvalitetno seme redkih vrst. V nadaljevanju bom navedel nekaj prodajalcev semen in moje izkušnje z nekaterimi.

MESA GARDEN, P.O. BOX 72, BELEN NM 87002, USA

GEBR. DE HERDT, Schommeeweg 3, B-2310 RIJKEVORSEL, BELGIQUE

De Herdt prodaja najkvalitetnejše seme v Evropi in morda tudi v celem svetu. V svojem ceniku ima sicer le cca 2000 vrst, vendar očitno pred prodajo, ki traja le do konca marca, seme kontrolira. V vseh letih mi je pri setvah njegovih semen zatajilo le morda 10 vrst od cca 300. Poleg tega je tudi najcenejši, prodaja pa le največ do 1000 semen. Zanimiva je njegova ponudba 500 semen, za katero odštejemo ravno polovično vsoto kot pri 1000 semenih, česar pri drugih prodajalcih ne poznamo. Cene: 2 DEM za 100 zrn in cca 8 DEM za 1000 zrn.

AZTECACTI, 7892 LA GRANGE, EL PASO TX 79915, USA

Karel KNIZE, P.O. BOX 10248, LIMA 1, PERU

Knize ponuja neverjetno število vrst, vendar pa ima na zalogi precej manj blaga, pa še to je vprašljive kvalitete. Če imamo srečo in dobimo sveže seme, bo uspeh fantastičen, v splošnem pa nas lahko razočara. Seme je sicer poceni, vendar to ne more zbožšati vtisa zaradi slabe kaljivosti. Cene so odvisne od rednosti vrste, so pa od 1 - 5 USD za 100 semen in 3 USD za 1000 semen običajnih vrst.

PECHERET-BITCHKO GENDRE, 68-70 Av. de Nice, RN 7, La Fontonne, 06600 ANTIBES, FRANCE

E. MEYER, POSTFACH 14, 1111 WIEN, ÖSTERREICH

KARLHEINZ UHLIG KAKTEEN, Postf. 1107, Hegnacher Strasse, D-7053 KERNER/RÖMMELHAUSEN, BRD

Še en evropski prodajalec z močnim assortimentom in nižjimi cenami kot ostali (cca 2,4 DEM za 100 semen) in veliko ponudbo semen v večjih količinah. Žal je kakovost njegovega semena slabša kot pri ostalih, vendar še vedno boljša kot pri Američanah.

SOUTHWEST SEEDS, Vivi & Doug ROWLAND, 200 Spring Road KEMPSTON, BEDFORD, ENGLAND MK 42 8 ND

Ta prijazen Anglež prodaja mešan assortiment kaktusov, sukulenta, mesojedk itd. Cene so enake kot Koehresove, kvaliteta pa dobra. 100 semen stane 1 GBP, to je približno 3 DEM. Večjih količin kot 100 semen ne prodaja.

Gerhard KOEHRER, Wingertstrasse 33, D-6106 ERZHAUSEN/DARMSTADT, BRD

Koehres je v Evropi najboljši ponudnik semen glede števila vrst pa tudi glede kvalitete ne zaostaja kaj dosti za De Herdtom. Vedno ima v svoji ponudbi redkosti, pa tudi pri vrtnarjih je privabljen. Cene za manjše količine je v zadnjem letu nekoliko zvišal, vendar pri večjih količinah (nad 1000 semen) še vedno konkurira ostalim evropskim firmam. Pri njem kupujem predvsem Lithopse, redkosti in nekatere dražje sukulente, pa tudi za ostale vrste mi ponavadi ni žal. Kaljivost se giblje okoli poprečnih 30 % za kaljivo seme. Cena za 100 semen je okoli 3,00 DEM, za 1000 semen pa 12,00 DEM.

Fritz HOCHSTAETTER, Postfach 51 02 01, D-6800 MANNHEIM 51 BRD

Hochstaetter prodaja le redke zimotrdne vrste Schlerocactusov in Pediocactusov za specialiste, kvaliteto semena pa zaradi slabe kaljivosti teh vrst ni mogoče oceniti. Cena za 10 semen je poprečno 2,00 DEM.

Dieter ANDREAE, Postfach 3, Heringer Weg, D-6111 OTZBERGLENGFELD BRD

SHIRES MEAD CACTUS NURSERY G & D SERGANT, Hampreston Village, Wimborne DORSET BH 21 7 LX, GB

C. M. HUDSON, 10 Wynford Way, Cambridge, CAMBS CB 4 2 LB, GB

E & B LAMB, 16 Franklin Road, WORTHING, SUSSEX BN 13 2 PQ, GB

OAK DENE NURSERIES, 10 Back Lane West, Royston Barnsley, YORKSHIRE, S 71 4 SB GB

HOLLY GATE NURSERIES LTD., Billingshurst Lane, ASHINGTON, W. SUSSEX, RH 20, 3 BA, GB

Karl SCHERER, Nussbaumweg 24, 672 SPEYER, BRD

KAKTEEN-KAKTEENSAMEN PILTZ, Monschauer Landstr. 162, 5160, DEUREN-BIRGEL, BRD

Pri Piltzu je mogoče poceni dobiti nekaj zanimivih vrst Gymnocalicijev in Parodij z njegovimi poljskimi številkami, vendar je njegov assortiment preozek za bolj zahtevne kakteiste. Poleg tega večjih količin ne prodaja. 100 semen stane približno 2,50 DEM.

Albert SCHENKEL, Blankeneser Hauptstr. 53 a, 2000 HAMBURG 55, BRD

CHRISTAS CACTUS, 529 W. Pima, COOLIDGE, AZ 85228, USA

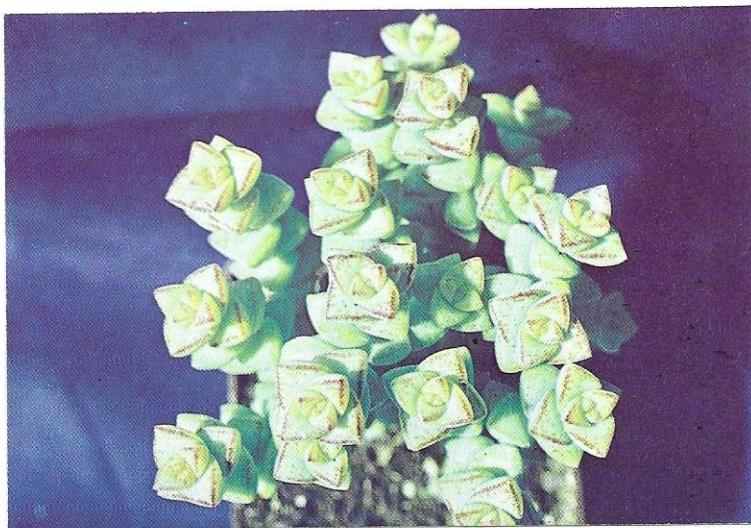
CACTUS SEEDS WHOLESALE, H. NASE, 2540 E. Rose-Place, TUCSON,
85716 AZ, USA

V ceniku te firme najdemo zelo poceni okoli 200 komercialnih vrst kaktusov, najmanjša količina pa je 100 semen, vendar še to le za redkosti. Stroški so visoki - samo fitospričevalo stane 20 USD, vendar se nakup še vedno splača (1000 semen stane okoli 3 USD).

Zvone Rovšek

NEKAJ BESED O KRASULAH

Družina Crassulaceae L vsebuje skoraj nepregledno število sočnastih vrst. Večina med njimi so listne sočnice, od koder tudi izvira njihovo ime "debelolistnice". Relativno malo vrst ima sočno steblo in te pripadajo skoraj izključno južnoafriškemu rodu *Cotyledon*. Zanimivo je, da ravno pri krasulah opažamo, da meja med stebelno in listno sočnatostjo ni vedno prav ostro začrtana, ker prve pogosto imajo tudi mesnatosočnate liste, poslednje pa neredko prav tako tvorijo zadebeljene razrastke kot vodne shrambe.

Sam rod *Crasula* L je zelo bogat po rastnih oblikah in je s svojimi cca 300 vrstami razprostranjen po celi zemeljski obli, medtem ko visoko sočnate vrste rastejo skoraj izključno v sušnih predelih južne Afrike. Med njimi najdemo tudi prave dragulje, ki spadajo med najbolj iskane med sočnicami nasploh.

Crassula perforata Thunb. v začetku razvija zmerno visoke spodaj mesnate nato olesenele ravne poganjke, ki se nekoliko raz-

raščajo. Listi, ki so tesno nanizani, si stojijo nasproti iz obeh strani stebelca, so podolgovato ovalni in se končujejo v kratko konico, so zelene barve z rdečkastopikičastim fino hrustančastim robom. Zaradi listne postave dobimo vtis, kot da bi izraščali eden iz drugega, od tod tudi ime perforata = preluknjana. Cvetovi so neznatni, nahajajo se na koncih poganjkov. Rastlina cveti pozimi.

Krasule najbolje uspevajo posajene v bogatc hranljivi ilovnatopeščeni substrat ob hladni in svetli prezimivti. To velja predvsem za vrste, katerih rastna oblika so rozete, ki se pozimi ob nezadostni svetlobi kaj rade pretegnejo in izgube svoj naravni videz. Razmnožujejo se lahko s pomočjo listnih in brstnih potaknjencev.

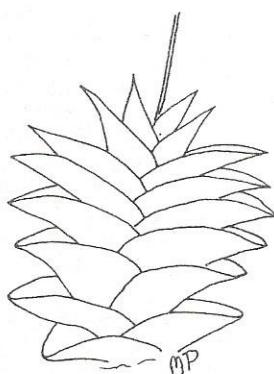
Josip Kunej

O HAVORCIJAH

Kaj je takega na havorcijah, da tako zelo privlačijo številne ljubitelje širom po svetu? Pestrost oblik je gotovo ena izmed mnogi, od skoraj bi rekel travi podobnih listov do debelih sočnatih z vodo napolnjenih listnih rezervoarjev. Listi so lahko podobni slonovim rilcem ali zavitim rozetam, v katerih odsevajo sončni žarki kot v razbitem steklu, ali tudi z belimi pikami in madeži posutimi trirobimi listi, pa še s temnozelenimi špiralasto zasukanimi trdimi listi, ki nam pričarajo arhitekturo vzhodnjaških pagod. In še in še bi lahko našteval.

Prednost gojitvi havorcij pred ostalimi okrasnimi rastlinami pa tudi pred nekaterimi sočnicami je v tem, da zavzemajo zelo malo prostora, pa tudi za svoje življenje potrebujejo majhne posode, uspešno rastejo in se razvijejo do zavidanja vrednih lepotic že v lončkih številka 10 -12. Če se pa razrastejo preko roba lončka, jih presadimo v večji ali pa gručo razdelimo v manjše rastline.

Izbirati in priporočati med tako zelo različno oblikovanimi vrstami bi bila zelo težavna in nehvaležna naloga, ker je okus lepote vsakega posameznika drugačen. To pa prav lepo ponazarjajo risbe nekaj najbolj značilnih oblik izpod peresa gospe M. Prelčeve. Med najbolj popularne in razširjene v naših zbirkah sodijo tiste z zvitimi listi, ki se v špirali sučejo okoli stebelca.

Haworthia viscosa

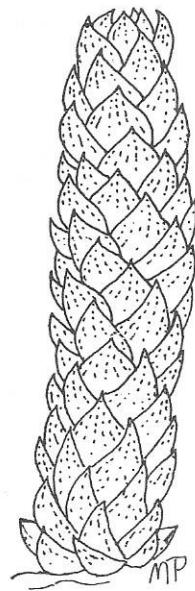
H. comptoniano predvsem var. major pogosto srečujemo na razstaviščih, ki je za svojo lepoto tudi nagrajevana. Vrste iz

Sekcije Retusae z lesketajočimi se trirobimi listi polnimi življenja, posutimi z belimi pikami, ki so tako zloženi, kot da predstavljajo vrhunsko delo najboljšega mojstra krovca.

H. emelyae se predstavlja v večih različicah z zrnato listno površino. Šele ko je obsijana z močno sončno svetlobo, nam bo pokazala različne prikrite barve od rjavkaste preko rdeče do rožnate lesketajoče se kot iz drobnih kapljic.

H. truncato najdemo v različnih oblikah z ozkimi ali širokimi slonovim rilcem podobnimi listi z motno ali svetlo prosojno površino, kot bi vsebovala drobne rosne kapljice. Njena rast je zelo upočasnjena, pomembne različice so pa še *fa. crassa* in *fa. tenuis*.

H. viscosa je nekoliko zanemarjena vrsta, oblikuje majhne skupinice je čudež nežnih trioglatih spiralnih stebelc. Če jo gledamo od zgoraj, vidimo geometrijsko oblikovane prepletene vzorce. V tej skupini lahko izbiramo tudi med večjimi vrstami, kot so *H. viscosa fa. psevdotortuosa*, ki se hitro razraste v lepo skupino majhnih tesno stisnjениh stebelc, velikosti 7 - 10 cm. Za tiste, ki imajo pred seboj še veliko časa, je namenjena *H. viscosa fa. beanini*, *fa. torquata* ali *fa. subobtusa*, katere potrebujejo desetletje ali dva, da se razvijejo do velikosti 12 - 15 cm, seveda če boste imeli srečo.

Haworthia reinwardtii

V glavnem bi prav *Haworthia attenuata* *fa. caespitosa*, ki jo pogosto imenujejo tudi *H. fasciata*, z lepimi belimi bradavicami, nahajajočih se v skupinah na hrbtni strani pokočnih listov, zaslužila več pozornosti. Druge vrste s podobnimi belimi oznakami, ki zaslužijo vso pozornost, je skupina *H. reinwardtii* s svojimi številnimi oblikami, posebno še *fa. kaffirdriftensis*, *H. coarctata* *subsp. adelaidensis*, *H. fasciata* s širšimi navznoter zasukanimi listi in še ena večje rasti je *H. pumila* (*syn. H. marharitifera*) ali njena manjša sorodnica *H. Minima*. Toda najlepša od vseh je *H. limifolia* var. *striata* nenavadna različica, a je njena gojitev zelo težavna.

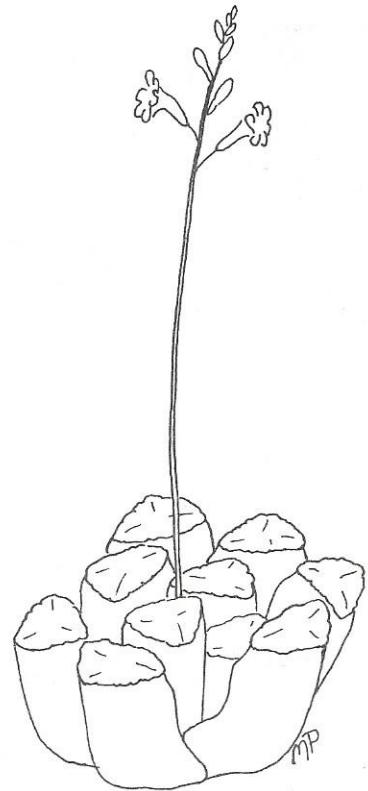

Haworthia attenuata

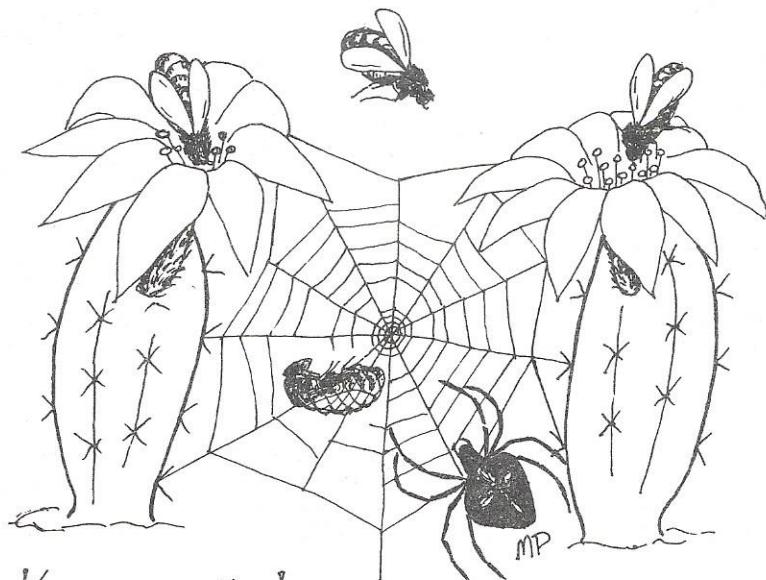
To je samo manjši splošni pre-gled najpomembnejših vrst tega ob-sežnega rodu. V nadaljevnaju pa bomo spoznali več podrobnosti o posamenih vrstah. Če koga te lepe rastline resnično zanimajo, bi ga priporočil g. Jožetu Smrtniku iz Vrhnik, ki ima, kolikor mi je znano, največjo izbiro havorcij v Sloveniji. Koliko je vzgajanje havorcij v svetu pri-ljubljeno, nam pove tudi podatek, da obstoji posebno društvo ljubiteljev havorcij, katero izdaja štirikrat letno revijo v angleškem jeziku.

LITERATURA:

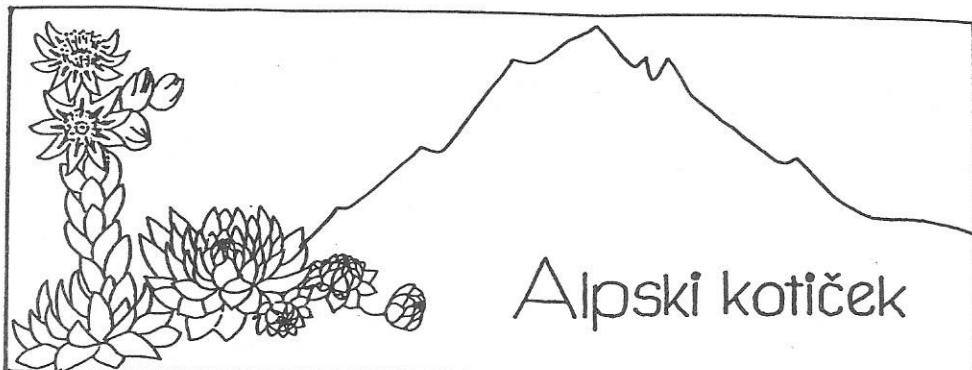
- Jakobsen: Sukkulanten Lexikon
 J. Pilbeam: If its Form You Want
 Try Haworthias.

Haworthia manghanii

Kooperacija!

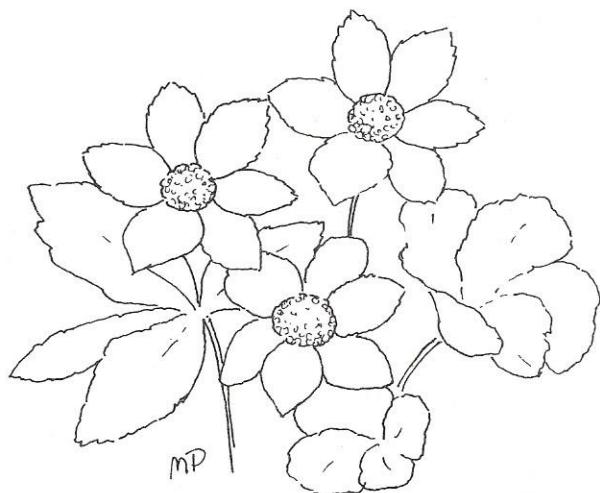

Alpski kotiček

ZAČETKI BOTANIKE V SLOVENSKIH GORAH

Ob veselju današnjega slovenskega trenutka in upanju v svetlejše prihodnje dni se mi zdi prav obrniti oči tudi nazaj h koreninam slovenske kulture. Saj brez preteklosti bi bila sedanjost revnejša in bodočnost težavnejša.

Na teh straneh se posvečamo naravoslovni kulturi, in sicer njeni najlepši veji botaniki, posebej še botaniki slovenskih gora. Naj mi bo dovoljeno, da svojim besedam dodam misel nekdanjega urednika Proteusa Pavla Grošlja, ki takole pravi: "Naravoslovna spoznanja so za vse narode na svetu enaka. Edini del narave, ki je že od vsega začetka tesneje povezan z narodovo celokupnostjo, je zemlja, na kateri prebiva. Zemlja je poleg jezika najbolj vidna narodova last. Opis te zemlje pa za njene prebivalce ena prvih kulturnih potreb."

Hacquetia epipactis

Poglejmo torej nazaj v prejšnja stoletja, kako se je oblikovalo spoznanje naše zemlje. Nikjer ni zapisano, kako so naši davni predniki občudovali zelenje in cvetje travnikov, gozdov, gora. Koliko lepih šopkov so divji lovci prinesli dekletom v do-

Iz ozke špranje v asfaltu se mi ni posrečilo potegniti celo korenine, ampak le majhen delček. Kdo ve, ali bo rastla? Vsa-dila sem jo v dobro zemljo v lonček in vse skupaj vkopala na vrt. Nekaj časa sem jo hodila opazovat, sčasoma pa so misel nanjo pre-gnale druge skrbi.

Leto je bilo naokoli in pomlad je prebudila vrt. V gošča-vi, ki se je zarastla okrog vkopanega lončka, je pognala tudi zvončnica cvetno steblo, polno modrih zvončkov. Prav vesela sem bila, da se je obdržala, za kaj več pa ni bilo časa.

Z vrtom je že tako, da četrtnino časa porabimo za sajenje, tri četrtine pa za izkopavanje in obrezovanje tistih rastlin, ki preveč bujno rastejo. Tako je bilo tudi goščavo okrog zvončnice spet enkrat treba temeljito prepuliti. Obenem sem pogledala, kako se je zvončnica v lončku ukoreninila. Prav odlično! Lonček je bil poln dolgih, belih, mesnatih korenik, ki so se tako tiščale, da sem jih komaj spravila ven. Presadila sem jih v zemljo in se v mislih veselila velikega šopa cvetočih klasov prihodnjo pomlad.

Tukaj pa bi zgodbo najraje končala tako kot se 'končajo pravljice tisti hip, ko se mlada dva poročita. Kajti šele takrat začne prihajati na dan prava stvarnost, ki je prej v sanjskih prividih ni bilo opaziti. Zimski čas je to stvarnost še prikri-val, pomlad in nato druga pomlad in še tretja pomlad pa so jo vedno bolj razkrivale.

V času cvetenja se je moja zvončnica s ceste začela pojavljati s posamezno cvetno vejico bolj in bolj daleč od kraja, kjer je bila vsajena. Goščave njenega pritlehnegata lista pa so prepred-le vse sosedne rastline, blazinaste trajnice, ki so v rasti vedno bolj omagovale. Po vsem tem je bil nujen temeljiti poseg z lopato.

In rezultat: na približno štirih kvadratnih metrih grede sem iztrebila vse zvončnice. Bilo je tri polna vedra debelih mesnatih korenik, podobnih regratovim in manjših koreninic, stebelc ter poganjklov. Rastlina se širi s podzemnimi pritlikami, na katerih poganja lahko tudi prav na goste debele mesnate korene navzdol in cele šope poganjkov navzgor. Cvetnih stebel je pa komaj za vzorec, a dobro semenijo. In še to - dober mesec po tej operaci-j, po prvem dežju je vsa greda ozelenela. Med drugim plevelom je bilo na desetine majhnih poganjkov zvončnice. Iz vsakega, milime-ter velikega kosca najdrobnejše koreninice, ki se je skrila mo-jim očem, je začela veselo poganjati.

Ime zvončnice je *Campanula Trachelium* - koprivasta zvončnica. Raste med drugimi zelikami v gozdni podrasti po vsej Slove-niji. Njeni modri zvončki prav prijazno kukajo iz drugega zele-nja. Tam naj tudi ostanejo. Rastlin, ki uspevajo celo na asfaltu, pa nikar saditi na vrt!